

**גז טבעי במזרח הים התיכון
עילה למלחמה או הזדמנות לשיתוף פעולה אזורי?**

**עורכים:
ד"ר רובי נתנזון
רועי לוי**

**תל אביב
נובמבר 2012**

תקציר

בסוף המאה ה-20 החלו להתגלות שדות גז משמעותיים במזרח הים התיכון, מול אשקלון. השדות החדשים לא הכילו כמות גז משמעותית מבחינה בינלאומית, אבל הדגימו את פוטנציאל הגז הטבעי באזור. כעשור מאוחר יותר, בשנת 2009 התגלה מאגר תמר שעל פי הערכות מכיל כ-275 BCM גז טבעי, התגלית הגדולה בעולם באותה שנה (לצורך השוואה ישראל צרכה בשנת 2011 כ-5 BCM של גז טבעי). ב-2010 התגלה מאגר לויתן (480 BCM), אחד המאגרים הגדולים ביותר שהתגלו בעשור האחרון. במקביל נמצאו מספר שדות גז קטנים יותר, ובקפריסין התגלה מאגר אפרודיטה המכיל על פי הערכות כ-200 BCM. סקר של המכון הגיאולוגי האמריקאי מעריך שאגן הים התיכון, הכולל את המים הטריטוריאליים של ישראל, עזה, לבנון, סוריה וקפריסין מכיל כ-3,450 BCM של גז טבעי ו-1.7 מיליארד חביות נפט. לכן, אין זה מפתיע שגם לבנון מקדמת בימים אלו תוכניות לחיפוש גז טבעי, וקידוחי האקספלורציה נמשכים בישראל וקפריסין.

התגליות החדשות צפויות לשנות לא רק את שוק האנרגיה, אלא יכולות להוות גורם בעל השפעות גיאואסטרטגיות על האזור עם ממדים משפטיים, כלכליים וביטחוניים. מדינות שעד כה היו תלויות בייבוא דלקים יהפכו להיות יותר עצמאיות אנרגטית ואף ייצאו כנראה גז. כמו כן, תגליות הגז יכולות להניב שיתוף פעולה בין מדינות שעד כה שרר ביניהן מתח, אך עלולות גם להוביל להסלמה של סכסוכים טריטוריאליים.

לכן קרן פרידריך אברט, מרכז מאקרו לכלכלה מדינית והמכון למחקרי ביטחון לאומי ערכו ב-5 ליולי 2012 כנס בינלאומי במסגרת ה-Israeli European Policy Network (IEPN) המתמקד בהיבטים משפטיים ואסטרטגיים של תגליות הגז. ספר זה מסכם את המסקנות העיקריות

שעלו הכנס, אך אינו מייצגת בהכרח את עמדות המשתתפים. בחלק זה מופיע תקציר בעברית ואת המסמך המלא ניתן לקרוא באנגלית.

היבטים משפטיים ומחלוקות על גבולות

האמנה הבינלאומית החשובה ביותר בתחום המים היא "אמנת האומות המאוחדות לחוק הים" (UNCLOS) שנחתמה ב-1982. האמנה נכנסת לתוקף ב-1994 וקובעת שהמים הטריטוריאליים נמשכים 12 מיילים ימיים מעבר לחוף (22 ק"מ), וששטח זה למדינה אותה סמכות חוקית כמו ביבשה. אחד החידושים החשובים של האמנה הוא הגדרת שטח המים הכלכליים הבלעדיים של המדינה (EEZ) הנמשך 200 מיילים ימיים מהחוף. שטח זה אינו מוגדר תחת תחום השיפוט של המדינה, אך יש לה זכויות בלעדיות לחיפוש, ניצול, שימור וניהול המשאבים הטבעיים במים הכלכליים. מעבך לכך, על פי האמנה למדינות יש זכויות בלעדיות לניצול משאבים במדף היבשתי שלהן, המוגדר כמדרון בשולי היבשת הנמשך אל מתחת לפני הים בשיפוע מתון.

כמובן שבשטח צפוף כמו המזרח התיכון השטחיים הכלכליים של מדינות חופפים. במקרים אלו האמנה קובעת שעל המדינות להגיע להסכם או הסדר זמני לקביעת הגבול הימי ביניהן. אם המדינות אינן מצליחות להגיע להסכם הן נקראות לפנות לאמצעים להסדרת מחלוקות בינלאומיות כגון בית המשפט הבינלאומי לצדק (ICJ) שהצליח בעבר להתמודד בהצלחה עם סכסוכי גבולות ימיים, למשל בין קמרון לניגריה. אפשרויות נוספות כוללות בוררות בינלאומית או פנייה לטריבוטל שהוקם מכוח UNCLOS. בקביעת גבולות ימיים בית המשפט נשען על ניתוח מתמטי של קו האמצע בין המדינות, תוך התחשבות בנסיבות מיוחדות שיכולות לכלול תנאים גיאוגרפיים יוצאי דופן, הסכמים היסטוריים, שיקולים של הוגנות ועוד.

למרות שהאמנה לחוק הים אושררה על ידי מעל 160 מדינות, ישראל, תורכיה וסוריה לא חתמו על האמנה. אף על פי כן, רוב המומחים מסכימים שהאמנה, ובעיקר הסעיפים הנוגעים לתיחום הים, הפכה להיות חלק מהנוהג הבינלאומי ולכן חלה גם על מדינות אשר אינן חתומות עליה.

קפריסין מובילה את המאמצים לחתימה על הסכמים דו-צדדיים באזור במסגרת האמנה. ב-2003 קפריסין ומצרים חתמו על הסכם לקביעת הגבול הימי ביניהם אשר נכנס לתוקף באותה שנה, הסכם עם לבנון נחתם ב-2007, אך מעולם לא אושרר בפרלמנט הלבנוני, והסכם בין קפריסין לישראל נחתם ב-2010 (ונכנס לתוקף ב-2011). ההסכמים נחוצים לקפריסין כדי למשוך חברות בינלאומיות שיזכו לבהירות וודאות בהשקעותיהם בפיתוח הגז הטבעי באזור. כמו כן, קפריסין מובילה מאמצים לחתימה על הסכמי איחוד פעולות במסגרת הפקת הגז (unitization), המדינה חתמה על הסכם מסגרת עם מצרים ונמצאת במשא ומתן מתקדם עם ישראל. הסכמי איחוד פעולות נחוצים כאשר שדות גז חוצים את הגבול הימי בין מדינות. במקרים אלו המדינות חותמות על הסכם לפיתוח משותף של השדה ומתחלקות ברווחים על פי שיעור הגז הטבעי בשטח של כל מדינה. באופן מפתיע, מדינות הצליחו להגיע להסכמים על פיתוח משותף אפילו כאשר לא הוגדר קו גבול ברור ביניהן. הסכמים אלו המכונים 'joint development projects' יכולים באופן תיאורטי לסייע באזור, אך עדיין דורשים מידה רבה של שיתוף פעולה ולכן פחות רלוונטיים לסכסוך הגבול בין ישראל ולבנון.

ב-2010 הגישה לבנון לאו"ם קואורדינטות הקובעות חד-צדדית את גבולות המים הכלכליים של המדינה. ישראל חלקה על ההגדרה והגישה גרסה שלה לקו הגבול ביולי 2011. לבנון טוענת שהקו שלה נקבע על פי הנקודה שנמצאת במרחק שווה מישראל, קפריסין ולבנון ושהקו הישראלי מפר הסכמים היסטוריים בין המדינות. ישראל, מצידה, טוענת

שעמדתה עולה בקנה אחד עם הפרקטיקה המשפטית/קרטוגראפית המקובלת ומצביעה על כך שהסכמים ההיסטוריים לא הגדירו את הגבול הימי או את הגבול בין החופים של המדינות, ושלבנון כבר הסכימה לקו הגבול שהוגדר על ידי ישראל בהסכם שהיא חתמה (אך לא אישרה) עם קפריסין. שטח המחלוקת, כ-850 קמ"ר, הוא קטן יחסית ואף מדינה לא מבצעת שם קידוחים בשלב זה, אך זהו שטח בעל פוטנציאל משמעותי למשאבים טבעיים.

מחלוקת משפטית מורכבת יותר נסובה על קו הגבול בין קפריסין ותורכיה. ראשית, קפריסין למעשה מחולקת לרפובליקה התורכית של צפון קפריסין שמוכרת על ידי תורכיה בלבד, ולרפובליקת קפריסין בדרום שיתר העולם מכיר בה כנציגה היחידה של כל האוי. תורכיה טוענת שלתושבי צפון קפריסין זכות זהה ליהנות מתגליות הנפט של קפריסין, בעוד שהקפריסאים היוונים מבטיחים להתחלק ברווחי הנפט, אך עד כה נמנעו ממשא ומתן בנושא. צפון קפריסין חתמה על הסכם עם תורכיה להגדרת קו הגבול הימי ביניהן, ובעקבות ההסכם העניקה לחברת הנפט התורכית רישיון לחיפוש גז במים הכלכליים שלה. שטחי החיפוש חופפים בחלקם לשטחי רישיון שכבר הוגדרו על ידי רפובליקת קפריסין. מעבר למחלוקות בתוך האוי, קיימת גם מחלוקת טריטוריאלית בין תורכיה עצמה לרפובליקת קפריסין. המחלוקת נובעת מכך שתורכיה נשענת על משטר המדף הימי, והמדף הימי המוגדר על ידי תורכיה חופף בחלקו לשטחים שרפובליקת קפריסין טוענת שיש לה בלעדיות כלכלית עליהם.

לסיכום, אמנות בינלאומיות, נוהג משפטי והסכמים דו-צדדיים מספקים מסגרת לקביעת גבולות ימיים בין מדינות, אולם לעיתים קרובות המחלוקת סביב תיחום המרחב הימי הן בעיקר פוליטיות ולא משפטיות מטבען. כל עוד מדינות יבחרו להימנע משיתוף פעולה, הן ימצאו לרוב הצדקות משפטיות לפעולות שלהן. לכן בעוד שהמסגרת המשפטית

מועילה במקרים מסוימים (למשל בין ישראל לקפריסין), היא לא הצליחה ליישב סכסוכים ימיים אחרים (ישראל-לבנון, קפריסין-תורכיה).

פיתוח הגז הטבעי

מעבר לצורך לקבוע גבולות ימיים, פיתוח מאגרי הגז מציב אתגרים פיננסיים, טכניים וסביבתיים. המודעות לסכנה הסביבתית בקידוחים ימיים גדלה מאז דליפת הנפט במפרץ מקסיקו ב-2010. האיחוד האירופי מקדם תהליך של קביעת סטנדרטיים סביבתיים חדשים שיחולו בכל מדינות האיחוד ובכל האתרים בהן פועלות חברות אירופאיות. תוכניות כאלו ישפיעו כמובן על התגליות של קפריסין. ישראל מתכננת במקביל חוקים סביבתיים מעודכנים יותר שיחולו בשטח הכלכלי של המדינה.

לאחר פיתוח המאגר, אחד האתגרים בהעברת הגז הטבעי לשטח המדינה הוא התנגדות תושבים מקומיים להקמת מתקן גז ליד בתיהם. בצינור שמחבר את שדות הגז הישראליים לאשדוד אין קיבולת מספיקה לביקוש של המשק לגז, והממשלה החליטה לחבר את המאגרים החדשים לתחנת קליטה בחוף דור באמצעות צינור צפוני. אולם התנגדות של תושבים וארגוני סביבה עצרה את הקמת המתקן וכתוצאה חיבור מאגר תמר עוכב בכמעט שנה. התנגדות מקומית למתקני גז נובעת מהסכנה הבטיחותית, מדאגה שהמתקנים יתמרצו הקמה של תעשייה מזהמת באזור ומחשש שהמתקן יהפוך ליעד לטילים במקרה של מלחמה. בעוד שרשויות מקומיות דורשות שהמתקנים יוקמו לחלוטין בים, המדינה טוענת שאין תקדים לכך ושמיתקן ימי אינו אמין מספיק.

העברת הגז לייצוא מורכבת אף יותר. ראשית, מדינות יצטרכו להחליט אם להעביר את הגז דרך צינור או בצורה נוזלית (LNG). ניתן לחבר את הגז באמצעות צינור לתורכיה, שם הביקוש לגז טבעי גבוה והמדינה

יכולה להעביר את הגז הלאה בתשתית קיימת לאירופה. אולם ייתכן שהיחסים בין תורכיה לישראל וקפריסין אינם מספיק טובים כדי לאפשר הסכם שכזה. אפשרות נוספת היא חיבור הגז בצינור ליוון ומשם חיבורו לאירופה. צינור בין ישראל ליוון יהיה יקר מאד בשל אורך ועומק הצינור, וגם כיוון שביוון אין תשתית של גז טבעי. למרות מחיר הפרויקט הוא יכול להיות משתלם אם קפריסין וישראל ישתפו פעולה והיתכנות הפרויקט נבחנת בימים אלו.

כדי להעביר את הגז באמצעות ספינות יהיה צורך להקים מתקן LNG להנזלת הגז. היתרון בהקמת מתקן בתוך ישראל הוא יצירת מקומות עבודה והגברת הביטחון האנרגטי, אך החיסרון הוא שמתקן כזה יזכה להתנגדויות שיעכבו את בנייתו. המשרד להגנת הסביבה כבר הביע התנגדות להקמת מתקן באילת (שיאפשר העברת גז למזרח אסיה מבלי לשלם על המעבר בתעלת סואץ) בשל הסכנה הבטיחותית לתושבים באזור. ניתן גם להקים את המתקן בקפריסין, שעורכת בדיקה סביבתית ובטיחותית עבור מתקן פוטנציאלי וכבר הקצתה שטח לכך, ותיאורטית גם ירדן ומצרים יכולות להקים מתקן בשטחן, אם כי אפשרות כזו תלויה במצב הגיאוגרפי באזור. אפשרות אחרונה היא הקמת מתקן צף בים (FLNG). בחלופה כזו ניתן לקצר תהליכים ולאפשר הקמה מהירה של המתקן, אך הטכנולוגיה להקמת מתקן צף עדיין לא נבדקה בפועל. בינתיים בעלי הזכויות של מאגר תמר חתמו על מסמך הבנות לבחינת האפשרות לבניית מתקן צף.

נראה שהשווקים העיקריים אליהם יש פוטנציאל ייצוא הם אירופה ומזרח אסיה. אירופה צפויה להגדיל את הביקוש לגז טבעי בעשורים הקרובים, אם כי חלקים נרחבים ביבשת חתמו על חוזים ארוכי טווח עם גזפרום. במזרח אסיה, סין עושה שימוש מועט בגז טבעי ולא צפויה להסכים לשלם מחיר גבוה עבורו, בעוד שיפן ודרום קוריאה הן לקוחות

פוטנציאליים, אך ייתכן שהשוק יהיה מוצף בגז טבעי מאוסטרליה, ארה"ב וקנדה.

היבטים כלכליים-חברתיים

במקביל לפיתוח שדות הגז הטבעי, החלו כבר דיונים על ההשלכות הכלכליות והחברתיות של הגילויים. הן בקפריסין והן בישראל השימוש הדחוף ביותר הוא לייצור חשמל. התבססות על גז טבעי תאפשר הפקת חשמל באופן אמין, זול ונקי יותר ביחס לדלקים מאובנים אחרים. מעבר לענף החשמל, צפוי שימוש בגז טבעי בתעשייה וכן בענף התחבורה. כיום ענף התחבורה ברוב העולם תלוי כמעט לחלוטין בנפט שמחירו עולה לאורך השנים. אולם, ניתן לתדלק מכוניות עם גז טבעי במספר טכנולוגיות הכוללות גז טבעי דחוס (CNG), מתנול והפיכת הגז הטבע לדלק נוזלי (GTL). ישראל וקפריסין יכולות לנצל את שטחן הקטן ולשמש כמודל עולמי למעבר לצי מכוניות ירוק.

אפשרות נוספת היא שימוש בגז הטבעי כדי להפיק נפט מפצלי שמן. על פי הערכות, בישראל ובירדן מצוי אחד המאגרים הגדולים בעולם של פצלי שמן. לרוב הפקת נפט מפצלים מזהמת מאד, אך שיטת הפקה חדשה שפותחה לאחרונה מאפשרת לחמם את הפצלים מתחת לקרע ולשאוב את הנפט בטכנולוגיית *in situ*. הטכנולוגיה עדיין בשלבי פיתוח ופרויקט המתבסס על טכנולוגיה זו נמצא כעת בשלב הפיילוט באזור השפלה. הגז הטבעי משמש לחימום פצלי השמן ותהליך ההפקה משתלם כלכלית כיוון שהנפט יקר בהרבה מגז טבעי.

גילוי הגז הטבעי מציב גם דילמות חברתיות, בעיקר לגבי הקצאת גז לייצוא וחלוקת רווחי הגז. בישראל ועדת צמח המליצה להגביל את הייצוא ל-500 BCM, 53% מהגז הטבעי הזמין על פי הערכות הועדה. נטען שכיוון שגילוי הגז הנוכחיים מספיקים לאספקת הביקוש של המדינה,

הייצוא הכרחי כדי למשוך משקיעים לפיתוח מאגרי גז חדשים. ההמלצה עוררה מחלוקת רבה, והמשרד להגנת הסביבה ומתנגדים אחרים טענו שבשלב זה מקודם מדי להעריך כמה גז זמין יש למדינה, שהביקוש בענף התחבורה יכול להיות גבוה מהערכות הועדה ושעדיף לשמור עתודות גז ל-50 שנה ולא ל-25 שנה בלבד.

באשר לרווחי הגז, ועדת ששינסקי המליצה לא לשנות את התמלוגים על גז, אך להטיל מס חדש בגובה 20-50% מרווחי הגז. אחת הסכנות שהגילויים מציבים לכלכלה היא 'המחלה ההולנדית': הכינוי ניתן לתופעה בה גילוי משאב טבעי מחזק את המטבע המקומי וכך מגדיל את מחיר הייצוא והופך את התעשייה המקומית לתחרותית פחות. לכן, הוחלט להקים קרן הון ריבונית ישראלית לניהול רווחי הגז. הקרן תשקיע את הכספים מחוץ למדינה ומדי שנה המדינה תעשה שימוש ב-3% מרווחי הקרן לפרויקטים מקומיים ייעודיים. ההצעה עוד לא אושרה ונותרו מחלוקות על אופי השימוש בכספי הקרן. קפריסין שוקלת הקמת קרן דומה ולומדת את המודל הנורווגי לניהול הרווחים של משאבים טבעיים.

שיקולים גאו-אסטרטגיים

אחד היתרונות המרכזיים בגילוי הגז הוא עצמאות אנרגטית. מדינות מזרח הים התיכון תלויות בייבוא דלקים מאובנים לצורך הפקת אנרגיה והגז הטבעי יפחית תלות זו שמהווה סיכון גיאו-פוליטי. אולם, הגז הטבעי עלול ליצור איום חדש על הביטחון האנרגטי. כאשר מדינות תלויות בצורה בולטת במקור אנרגיה אחד, הן חשופות יותר לפגיעה באותו מקור. למשל, כיום לישראל יש צינור אחד ותחנת קליטה אחת להפקת שיעור ניכר מהחשמל במדינה. לכן תאונה, אסון טבע או פיגוע טרור יכולים להשבית את החשמל. מדינות האזור יצטרכו להכין אמצעי

ביטוח למקרים אלו, בין אם באמצעות הקמת תחנות כוח דו-דלקיות, שמירה על מאגרי חרום, גיוון מקורות האנרגיה או הקמת מתקני גיבוי כחלק מתשתית הגז הטבעי.

הגז הטבעי ישפיע על היחסים של מדינות האזור עם אירופה ורוסיה. אירופה כיום תלויה ברוסיה לייבוא גז טבעי, וכיוון שהרוסים הדגימו בעבר שהם לא חוששים לסגור את ברז הגז (כפי שקרה ב-2006 ו-2009) לאחר מחלוקות כספיות עם אוקראינה), סביר שמדינות אירופה ישאפו לגוון את מקורות האנרגיה שלהן. אינטרס שני של אירופה באזור הוא גישור על סכסוכים שיכולים להיווצר בעקבות גילוי הגז, וכן שמירה על הים כאזור חופשי לתעבורה וסחר. אירופה יכולה לסייע למדינות האזור על ידי אספקת ידע בתחום הרגולציה של שוק הגז וכן שיתוף פעולה וסיוע לפרויקטים בתחום האנרגיה במדינות הים התיכון. אולם בהחלט קיימת סבירות ששיתוף הפעולה יוגבל בגלל שיקולים פוליטיים, כפי שקרה בעבר כאשר הפרלמנט האירופי חסם הסכם עם ישראל בשל ההתנחלויות והמשט לעזה.

רוסיה היא שחקן מפתח בכל הקשר לגז טבעי ואין לה אינטרס לתחרות בשוק האירופאי. לרוסיה מספר מנופים להשפעה בקפריסין החל מהלוואות (הנחוצות לקפריסין אשר ניצבת לא רחוק מחידלון פירעון), דרך השקעות הדדיות וכלה בתמיכה פוליטית בקפריסין במחלוקות שלה עם תורכיה. כמו כן לרוסיה קשר תרבותי הן עם קפריסין והן עם ישראל. המטרה של רוסיה היא להפחית את ייצוא הגז מהאזור, ובמקרה של ייצוא לוודא שהגז יועבר למזרח אסיה ושרוסיה תיקח בכך חלק. לכן גזפרום כבר חתמה על מזכר הבנות עם בעלי הזכויות של תמר.

שיתוף פעולה או ליבוי סכסוכים - השפעות שליליות על האזור

ההיסטוריה מוכיחה שמתחים יכולים לעלות לאחר גילויים של משאבים טבעיים, כך קרה למשל בדרום ים סין במחלוקות הטריטוריאליות בין סין, וייטנאם, הפיליפינים ומלזיה. עד כה התמקדנו בהיבטים המשפטיים במחלוקות בין הצדדים, בחלק זה נתמקד בממד האסטרטגי.

לסכסוך בין קפריסין לתורכיה השפעה רבה על שוק הגז באזור. תורכיה חוששת שתיחום הים התיכון ושיתוף פעולה בין ישראל, קפריסין ויוון יפחיתו את מעמדה וימנעו ממנה משאבים הנחוצים לצמיחה המהירה שלה. לכן המדינה קוראת לקפריסין להפסיק את כל קידוחי הגז עד שיושג פתרון כללי לסכסוך בין הקפריסאים היוונים לקפריסאים התורכים, או לנהל משא ומתן ממוקד על נושא המשאבים הטבעיים בחסות האו"ם. לקפריסין, לעומת זאת, הגילויים החדשים מציבים הזדמנות, והיא מעדיפה לשמר את הסטטוס קוו החדש. תורכיה נעזרת באיומים לקידום האינטרסים שלה, היא הבהירה שלא תאפשר קידוחים בשטחים שנויים במחלוקת ואף איימה להגיב לקידוח בשדה אפרודיטה. יתרה מכך, המדינה מקדמת תרגילים צבאים באזור והיא הבהירה שלא תשתף פעולה עם חברות אנרגיה בינלאומיות שפועלות תחת הרישיון הקפריסאי. תורכיה אף שלחה מטוסי קרב לליווי ספינת אקספלורציה בדרכה לחקור שטחים שהוקצו על ידי צפון קפריסין וחופפים בחלקם לשטחים הימיים עליהם רפובליקת קפריסין טוענת בעלות. עד כה תורכיה לא הצליחה לעצור את הקידוחים של קפריסין, אך בהחלט ייתכן שהסלמה נוספת תרחיק מאזור חברות בינלאומיות ותוביל לקרע בין האיחוד האירופי לתורכיה.

גם יחסי תורכיה-ישראל התדרדרו בשנים האחרונות, בעיקר בעקבות המשט לעזה, ומאז שיתוף הפעולה הצבאי בין המדינות נפסק. נראה שתגליות הגז רק חרפו את המשבר. אמנם תורכיה אינה טוענת לבעלות על התגליות בשטח הכלכלי של ישראל, אך היא לא רואה בעין

יפה את שיתוף הפעולה של ישראל וקפריסין, ואת הברית המסתמנת בין שתי המדינות ליוון.

לבסוף, תגליות הגז סיפקו תחום מחלוקת נוסף למתיחות בין ישראל לבנון. שרים בשני הצדדים נעזרו ברטוריקה לוחמנית והבהירו שמדינתם תעשה כל מה שנחוץ כדי להגן על המשאבים. ישראל חוששת שהשטח במחלוקת יהפוך לגרסה הימית של חוות שבעא, ויספק תירוץ מתמיד לפעולות תוקפניות של חיזבאללה. לבנון, מצידה, חוששת שישראל יוצרת למעשה רצועת ביטחון ימית חדשה בשטחה. תמיד קיימת סכנה שרטוריקה מאיימת תתפתח לכדי פעולה צבאית לא צפויה, ולכן מיתון ההצהרות של המנהיגים ותיחום המחלוקת לשטח מוגדר וספציפי מהווים התפתחות חיובית.

שיתוף פעולה או ליבוי סכסוכים - השפעות חיוביות על האזור

הדוגמא הטובה ביותר לשיתוף פעולה פורה בעקבות תגליות הגז היא יחסי ישראל-קפריסין. בפברואר 2011 ביקרה לראשונה משלחת רשמית של ראש ממשלת ישראל בקפריסין. במסגרת הביקור נחתם הסכם לשיתוף פעולה בתחום הגז. המנהיגים דנו בחיבור צינור גז בין המאגרים של המדינות, באפשרויות לפיתוח משותף ובשיתוף פעולה באבטחת הגז. כמו כן, דווח שעלתה אפשרות שישראל תעשה שימוש בשטח הטריטוריאלי של קפריסין ותגן על מאגרי הגז שלה. המדינות גם מקדמות פרויקטים אזוריים גדולים יותר ודנות באפשרות לחבר כבל חשמלי בין ישראל, קפריסין ויוון. שיתוף הפעולה הגובר בין המדינות נובע מהמתח של שתיהן עם טורקיה וכן מההבנה שרק באמצעות שיתוף פעולה ניתן יהיה למקסם את רווחי הגז.

לסיכום, לגילוי הגז הטבעי השלכות כלכליות, חברתיות, משפטיות, פוליטיות ואסטרטגיות השזורות זו בזו. התגליות יכולות להחריף את הסטטוס קוו של מתיחות בין מדינות האזור, או דווקא לעודד שיתוף פעולה, בדיוק כפי שקהילת הנפט והפחם האירופית שהוקמה ב-1951 הפכה בסופו של דבר לאיחוד האירופי. ההשפעה הסופית של תגליות הגז תלויה בחזון של מקבלי ההחלטות וביכולתם לפתור סכסוכים טריטוריאליים.